

Hakemsiz Yazılar

Freelance Articles

Avrupa Dokümantasyon Merkezleri: Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi Örneği

Beyhan Karpuz*

Öz

Geçmişleri 1960'lı yıllara dayanan Avrupa Dokümantasyon Merkezleri, Avrupa Birliği'nin oluşturduğu politikalar, Birlik'e katılan yeni ülkeler, bilim ve teknoloji alanında kaydedilen gelişmelere paralel olarak yayınları ve işlevleri ile zaman içerisinde farklılık göstermiştir. Ülkemizde Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, bu merkezlerin önemi ve popülerliği her geçen gün artmaktadır.

Bu çalışmada, Avrupa Dokümantasyon Merkezlerinin nasıl yapılandırıldıkları, statü ve amaçları, Türkiye'de bulunan Avrupa Dokümantasyon Merkezleri ve Bilgi Bürolarına yer verilmektedir. Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi'nin ve koleksiyonunun da tanıtıldığı bu yazıda, Merkez'in kullanıcılara sunduğu kaynaklar ve hizmetler, genel koleksiyonda yer alan Avrupa Birliği konulu kaynaklar, Avrupa Dokümantasyon Merkezi web sayfası, kullanıcı profili ve materyal kullanım istatistikleri hakkında bilgi verilmektedir.

Giriş

Oluşumu I. ve II. Dünya Savaşlarına ve bu savaşlar sonrası yaşanan gelişmelere dayanan Avrupa Birliği'nin temeli, Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman ta-

* Beyhan Karpuz, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi birim amiridir. E-posta: beyhan@bilkent.edu.tr

rafından sunulan 9 Mayıs 1950 Bildirgesi ve 18 Nisan 1952’de “Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu”nın kurulmasıyla atılmıştır. Bu iki gelişme savaşın bitiminden sonra başlayan soğuk savaş ve gerilimin yerine, kıtaya barış, ortak çıkarlar ve ortak gelecek kavramlarını getirmiştir.

1993 tarihi öncesinde aldığı kararlar ve yürürlüğe koyduğu anlaşmalarla ekonomik bir birliktelik olarak görülen Avrupa Birliği, bu tarihte yürürlüğe giren Maastricht Anlaşması’yla siyasi bir kimlik kazanmış, 1 Ocak 2002’de ortak para birimi euro’nun 12 Avrupa Birliği üyesi ülke tarafından kullanılmaya başlanması ve euro’nun diğer para birimleri arasında değer kazanması Birlik’e farklı boyut ve anlamlar yüklemiştir.

Yaşanan bu gelişmeler, Avrupa Birliği’nin oluşturduğu politikaların, siyasi gelişmeler ve kararların dünyaya duyurulması; bilim ve teknoloji alanlarında yürüttüğü proje ve çalışmaların tanıtılması amacıyla kendi içinde çeşitli format ve içerikte dokümanlar hazırlamasına sebep olmuş, bu yayınların kullanıcıya sunulması amacıyla üye ve aday ülkelerde olduğu gibi dünyanın pek çok ülkesinde Avrupa Dokümantasyon Merkezleri (EDC) ve Bilgi Büroları kurulmuştur.

Bugün, AB üyesi ülkelerde 324, aday ülkelerde 84 ve diğer ülkelerde 136 olmak üzere toplam 544 Avrupa Dokümantasyon Merkezi ve 320’den fazla Bilgi Bürosu bulunmaktadır.

Avrupa Dokümantasyon Merkezleri

Avrupa Dokümantasyon Merkezleri üniversitelerin ya da kurumların talepleri üzerine; Avrupa Komisyonu’nun inceleyip uygun gördüğü üniversite ya da kurumlarda yine Komisyon’un hazırlamış olduğu anlaşmanın/anlaşmaların ilgili merciler tarafından imzalanmasından sonra yapılandırılmaktadır.

Bu anlaşma/anlaşmalar, Avrupa Dokümantasyon Merkezi’nin statüsünü, merkeze gelecek yayınların kapsamını, yayın dilini, yayınlara hangi işlemlerin uygulanabileceğini, yayınların sergileneceği mekanı, çalışma saatlerini, herhangi bir sorun halinde yapılması gereken işlemleri ve merkezden sorumlu olan kişinin niteliklerine dair şartları içermektedir.

Avrupa Dokümantasyon Merkezlerinin amacı:

- Üniversite çevresinden gelen bilgi ihtiyacını karşılamak ve Avrupa entegrasyonu ile ilgili araştırma ve eğitimi teşvik etmek,
- Avrupa Birliği ve politikalarını, bu konuda çalışmalar yapan araştırmacılara duyurmak,
- Koleksiyondaki materyalleri düzenli bir şekilde koruyarak kullanıcıya sunmaktır.

Bu ilkeler doğrultusunda hizmet veren Avrupa Dokümantasyon Merkezleri, anlaşmaya göre günde en az sekiz saat açık kalmalı; yayınlar diğer koleksiyonlardan farklı bir mekanda sergilenmeli; koleksiyondan sorumlu olan kişi iyi düzeyde yabancı dil bilen, lisans mezunu kütüphaneci ya da dokümantalist olmanın yanı sıra Avrupa Birliği konusunda bilgili ya da araştırmacı bir kişiliğe sahip olmalıdır.

Avrupa Birliği yayınlarının ücretsiz olarak gönderildiği bu merkezlerin işle-yişleri Komisyon tarafından denetlenmektedir. Anlaşma şartlarına bağlı kalınma-yan merkezlerin faaliyetleri Komisyon tarafından durdurulabilmekte ve anlaşma-ları feshedilebilmektedir.

Avrupa Dokümantasyon Merkezlerinin Statüleri

“Tam ve Uzman” olmak üzere iki çeşit Avrupa Dokümantasyon Merkezi statüsü bulunmaktadır.

- **Tam ADM (Full European Documentation Centre):** Tam Avrupa Doküman-tasyon Merkezi koleksiyonu Topluluk ve Enstitüleri tarafından yayınlanan tüm materyalleri içerir.
- **Uzman ADM (Specialized European Documentation Centre):** Uzman Avru-pa Dokümantasyon Merkezleri’nin koleksiyonu, kurum ya da kuruluşun uz-manlaştığı konu ya da konular üzerine Avrupa Birliği’nin çıkarmış olduğu ya-yınlardan oluşmaktadır.

Türkiye’deki Avrupa Dokümantasyon Merkezleri

Ülkemizdeki ilk Avrupa Dokümantasyon Merkezi 1965 yılında İktisadi Kalkın-ma Vakfı’nda kurulmuştur. Şu anda Türkiye’de, Topluluk yayınlarına ve Avrupa Birliği veritabanlarına erişimin mümkün olduğu, toplam 14 Avrupa Dokümantas-yon Merkezi bulunmaktadır.

Ayrıca 1995’ten günümüze faaliyet gösteren, bulundukları bölgelerdeki yerel bilgi akışını sağlayan, kurum ya da bireylerin Avrupa Birliği’ni ilgilendiren ko-nularda yapmış oldukları başvuruları değerlendiren 11 AB Bilgi Bürosu yer al-maktadır.

Avrupa Dokümantasyon Merkezleri ve Bulundukları İller:

Adana – Çukurova Üniversitesi Merkez Kütüphanesi

Ankara – Ankara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Araştırma ve Uygulama Merke-zi

Ankara – Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
 Ankara – KOSGEB Kütüphanesi
 Ankara – ODTÜ Kütüphanesi
 Ankara – Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kütüphanesi
 Antalya – Antalya Akdeniz Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
 Eskişehir – Anadolu Üniversitesi AT Araştırma Uygulama ve Dokümantasyon Merkezi
 İstanbul – İstanbul Bilgi Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi
 İstanbul – İstanbul Üniversitesi Avrupa Hukuku Araştırma Merkezi
 İstanbul – İktisadi Kalkınma Vakfı
 İstanbul – Marmara Üniversitesi AT Enstitüsü
 İzmir – Ege Üniversitesi Merkez Kütüphanesi
 Malatya – Malatya Atatürk Üniversitesi AT Araştırma Merkezi

AB Bilgi Büroları:

Adana Ticaret Odası
 Antalya Ticaret ve Sanayi Odası
 Bursa Ticaret ve Sanayi Odası
 Denizli Sanayi Odası
 Diyarbakır Ticaret Odası
 Gaziantep Ticaret Odası
 İzmir Ege Sanayici ve İşadamları Derneği (ESİAD)
 Kayseri Ticaret Odası
 Mersin Ticaret ve Sanayi Odası
 Samsun Ticaret ve Sanayi Odası
 Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası

Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi

Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi “tam ADM” statüsüyle 2001 yılında açılmıştır ve Avrupa Komisyonu yayınları için derleme kütüphanesi olarak hizmet vermektedir. Hafta içi her gün 8:30-12:00 ve 13:00-17:30 saatleri arasında hizmet veren Merkez her tür kullanıcıya açıktır.

Avrupa Birliği ile ilgili konularda araştırma yapan kullanıcılarına danışma hizmeti veren Avrupa Dokümantasyon Merkezi, Bilkent Üniversitesi Avrupa Birliği Merkezi ile işbirliği içinde çalışmaktadır. Bilkent Üniversitesi Avrupa Birliği Merkezi’nin işlevleri şunlardır:

- “AB mevzuatı, AB’nin çeşitli programlarının sağladığı olanaklar ve bunlar-

dan yararlanma koşul ve yöntemleri konusunda bilgi birikimi oluşturup üniversite içinde yaymak ve paylaşmak,

- Ülkemizdeki ve AB ülkelerindeki benzer kuruluşlar ile ilişkiler kurulup yürütülmesine yardımcı olmak,
- Bilkent Üniversitesi öğretim elemanları, araştırmacıları ve öğrencilerine yönelik tanıtıcı ve eğitici seminer, atölye çalışmaları ve toplantılar düzenlemek ve benzer toplantılara katılmak ve araştırmalar yapmak,
- Çeşitli AB programlarında yer almak üzere Türkiye Ulusal Ajansı'na sunulacak kurumsal sözleşmeleri hazırlamak ve izlemek,
- Diğer üniversite ve araştırma kurumlarındaki araştırmacılarla üniversitemiz araştırmacılarını ilgi alanlarında bir raya getirmek üzere yerel tematik ağlar kurulmasına, bu ağların uluslararası benzerleri ile ilişkilendirilmelerine yardımcı olmak,
- AB programları çerçevesinde Üniversite ile sanayi arasında işbirliği geliştirilmesine yönelik imkan ve fırsatları izleyip, üniversitemiz mensuplarını bilgilendirmek ve ilişkiler kurulmasına destek olmak.” (*)

Bu amaçlar doğrultusunda; Avrupa Birliği Altıncı Çerçeve Programı'nın içerdiği tematik alanlara yönelik e-listeler (fp6bilkent-aeronautics, fp6bilkent-sustainable, fp6bilkent-ist, fp6bilkent-food, fp6bilkent-nano, fp6bilkent-genomics, fp6bilkent-citizens, bilkent-socrates, bilkent-leonardo bilkent-ects) oluşturulmuştur. Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi, Socrates ve Leonardo programlarına yönelik proje çağrılarını, haber nitelikli yazı ya da duyuruları e-posta aracılığıyla bu listelere göndermektedir.

Koleksiyon

Koleksiyon; Avrupa Birliği mevzuatıyla ilgili dokümanlar, bilimsel ve teknik yayınlar, istatistikler, raporlar, çeşitli konularda hazırlanmış çalışmalar ve broşürlerden oluşmaktadır.

29 Şubat 2004 tarihi itibarıyla koleksiyon; 711 kitap, 76 süreli yayın aboneliği, 427 CD-ROM, 18 VCD, bir DVD, bir müzik CD, 21 kitap eki, bir kitap dışı ek, bir video kaset ve dokuz haritadan oluşmaktadır.

Library of Congress sınıflandırma sisteminin kullanıldığı koleksiyondaki bütün yayınların veri girişleri e-ortamda yapılmaktadır. Kütüphanenin genel koleksiyonuyla aynı veritabanında yer alan bu kayıtlara İnternet üzerinden de erişim mümkündür.

Anlaşma gereği ödünç verilmeyen yayınlar sadece birim içinde kullanılabilir-

* Bilkent Üniversitesi Avrupa Birliği Merkezi Kuruluş Önerisi (13.02.2002)

mekte ya da fotokopi çektirilebilmektedir.

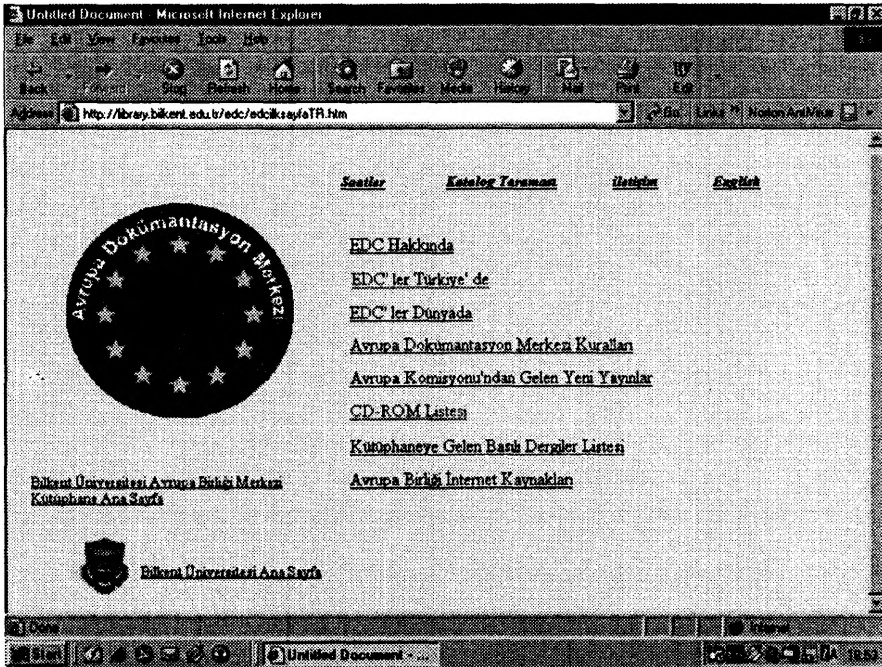
Tüm bu yayınların yanısıra, kullanıcılar, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği'nin bastığı broşürleri ve Temsilcilik'in iki ayda bir yayımladığı "Güncel Haber" dergisini ücretsiz olarak birimden alabilmektedirler.

Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi genel koleksiyonu, Avrupa Dokümantasyon Merkezi'nde bulunan yayınlar dışında, İktisadi ve Kalkınma Vakfı yayınlarını, Türk ve yabancı yazarların hazırlamış olduğu Avrupa Birliği konulu pek çok yayını bünyesinde barındırmaktadır. Kullanıcılarımız bu yayınları Kütüphane Kataloğu'nu kullanarak, anahtar kelime ya da konu başlıklarına göre tarayabilmekte ve ödünç alabilmektedirler.

Ayrıca Referans Birimi'nde bulunan terminalleri kullanarak, çevrimiçi erişilebilen dergileri ya da veritabanlarını kullanarak tarama yapabilmekte, uluslararası dergilerde yayımlanmış Avrupa Birliği ile ilgili makalelere erişebilmektedirler.

Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi Web Sayfası

Kullanıcıların birimde bulunan kaynaklardan daha etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için hazırlanan Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi web sayfası Temmuz 2003 tarihinde erişime açılmıştır.

Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde hazırlanan web sayfasındaki bağlantılar ve içerikleri şunlardır:

EDC Hakkında: Merkez ve yayınlarla ilgili bilgilerin bulunduğu bu sayfada bazı yayınlara ait bağlantılar bulunmaktadır.

EDC' ler Türkiye'de: Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği web sayfasına yapılan bu bağlantıyla Türkiye'de bulunan Avrupa Dokümantasyon Merkezleri ve adresleri yer almaktadır.

EDC' ler Dünyada: EUROPA (The European Union On-Line) web sunucusuna yapılan bu bağlantıyla, Avrupa Birliği'ne üye ve aday ülkelerdeki Avrupa Dokümantasyon Merkezlerinin yanı sıra, diğer ülkelerdeki merkezlerin adres bilgilerine ulaşılabilmektedir.

Avrupa Dokümantasyon Merkezi Kuralları: Merkezin ve yayınların kullanımıyla ilgili kurallar bulunmaktadır.

Avrupa Komisyonu'ndan Gelen Yeni Yayınlar: Belli aralıklarla güncellenen bu sayfada, teknik işlemleri tamamlanmış yeni yayınlar bibliyografik kayıt ve sınıflama numaralarıyla listelenmektedir.

CD-ROM Listesi: Bu listede süreli yayın özelliği taşıyan CD-ROM'lar yer almaktadır. Bunlar; "Official Journal of the European Communities", "Official Journal of the European Union", "Debates of the European Parliament" ve "Eurostat Electronic Library" CD-ROM'larıdır.

Kütüphaneye Gelen Basılı Dergiler Listesi: Abone olunan basılı dergilerin ve mevcut sayılarının bulunduğu bu sayfada, Internet üzerinden erişime açık dergilerin bağlantıları da bulunmaktadır. Bazı dergilerin bağlantılarında arama motorları yer almaktadır. Bu bağlantılar sayesinde, abone olduğumuz dergilerle ilgili bilgilerin yanında, çeşitli seçeneklerde taramalar yapmak mümkündür.

Avrupa Birliği Internet Kaynakları: Bu sayfada, Avrupa Birliği ile ilgili web adresleri sekiz ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar; "Avrupa Birliği Kurumları, Avrupa Birliği'nin Yan Kuruluş ve Ajansları, Avrupa Birliği Resmi Yayınları, Avrupa Birliği ile İlgili Haberler, Avrupa Birliği ile İlgili Diğer Internet Kaynakları, Web Sunucuları, Avrupa Birliği ile İlgili Türkçe Bilgi Kaynakları, Avrupa Birliğiyle İlgili Haberler"dir.

Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi Kullanıcı Profili

Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi'nde kullanıcıların büyük bir çoğunluğunu yüksek lisans ve doktora öğrencileri, Avrupa Birliği ile ilgili çalışma yapan uzmanlar oluşturmaktadır.

2002'de 44 iç kullanıcı, 102 dış kullanıcı olmak üzere toplam 146 kişi Merkez'in yayınlarından yararlanmıştır.

2002 yılında Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi'nin 21

kullanıcısına uygulanan anket** sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Deneklerin %14,3'ü Bilkent mensubu, %85,7'si ise Bilkent mensubu olmayan kişilerden oluşmaktadır.

Bilkent Üniversitesi Dışından Olan Deneklerin Statüleri

Başka bir üniversitede lisans öğrencisi	%33
Başka bir üniversitede yüksek lisans/doktora öğrencisi	%39
Üniversite dışındaki bir kurum/kuruluş/şirket vs.'de çalışmakta	%17
Diğer	%11
Toplam	%100

Tablo 1: Bilkent Üniversitesi Dışından Olan Deneklerin Statü Dağılımları

Deneklerin Bilkent Üniversitesi ADM'yi Kullanım Sıklıkları (Yıllık)

1 kez	%4,76
2-5	-
5-10	%23,81
10'dan fazla	%71,43
Toplam	%100

Tablo 2: Deneklerin Bilkent Üniversitesi ADM'yi Kullanım Sıklıkları-2002

Deneklerin Bilkent Üniversitesi ADM'yi Kullanım Nedenleri

Araştırma	%57,14
Ödev	%38,1
Özel Çalışma	%4,76
Diğer	-
Toplam	%100

Tablo 3: Deneklerin Bilkent Üniversitesi ADM'yi Kullanım Nedenleri

2003 yılında ise bir önceki yıla göre iç kullanıcıların sayısında %21 oranında artış olmuştur. 1 Ocak 2003 ve 31 Aralık 2003 tarihleri arasında birimden 639 kişi yararlanmıştır. Bunların %51'i iç, %49'u dış kullanıcıdır. Bilkent içi kullanıcı-

** H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü Araştırma Teknikleri yüksek lisans dersi için yapılan anket sonucudur.

ları yıl içinde toplam 386 adet materyal kullanmışlardır. Bilkent dışı kullanıcıları yıl içinde toplam 438 adet materyal kullanmışlardır. İç ve dış kullanıcıları yıl içinde yayın kullanım oranları şu şekildedir:

Bilkent Üniversitesi ADM Kullanım istatistikleri - 2003***

İç Kullanıcı Materyal Kullanım İstatistikleri

Kitap	%70
Dergi	%19
CD-ROM	%11
Toplam	%100

Tablo 4: İç Kullanıcı Materyal Kullanım İstatistikleri

Dış Kullanıcı Materyal Kullanım İstatistikleri

Kitap	%67
Dergi	%23
CD-ROM	%10
Toplam	%100

Tablo 5: Dış Kullanıcı Materyal Kullanım İstatistikleri

Sonuç

40 yıllık bir geçmişi olan Avrupa Dokümantasyon Merkezleri, gerek yayınlarının gerekse kullanıcılarının özellikleri dolayısıyla farklı konum ve statüdedir. Fakat bu alanda hazırlanmış akademik çalışmalar açısından literatür eksikliği bulunmaktadır.

Avrupa Dokümantasyon Merkezlerinde bulunan materyallerin gri yayın özelliği taşımaları; kullanıcıların Avrupa Birliği konusunda iyi donanımlı ya da bu alanda profesyonel anlamda çalışmalar yürüten kişiler olması; yayınlara uygulacak teknik işlemleri ve bu bilgilerin kullanıcılara sunumu aşamasında titiz bir çalışmayı gerektirir.

***Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi Raporu-2003.

Yaklaşık üç yıldır hizmet veren Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi, kaynaklarının düzeni, erişim kolaylığı ve rahat mekanıyla Avrupa Birliği konularında araştırma yapan tüm kullanıcılarına açıktır.

2002’de 44 iç kullanıcı, 102 dış kullanıcı olmak üzere toplam 146 olan kullanıcı sayısı, 2003’de 639’a ulaşmıştır. Bir önceki seneye göre iç kullanıcıların sayısında %21 oranında bir artış gerçekleşmiştir.

Materyal kullanım istatistiklerine göre dış kullanıcılar iç kullanıcılara göre daha fazla yayın kullanmıştır. Her iki grup kullanıcıların yaptıkları araştırmalarda en çok tercih ettikleri materyal türleri, sırasıyla kitaplar, dergiler ve CD-ROM’lar olmuştur.

Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi kullanıcı sayısı, koleksiyonunun düzeni ve kullanıcılarına sunduğu hizmetler sayesinde hızla büyümekte ve önem kazanmaktadır.

Kaynakça

- “Avrupa Dokümantasyon Merkezleri (EDC)” [Çevrimiçi] Elektronik adres: <http://www.del-tur.cec.eu.int/b-dokumantas.html> [1.01.2004]
- Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği. (28 Ocak 2004) “Avrupa Birliği’ne açık bir kapı: ABBM” Güncel Haber [Çevrimiçi] Elektronik adres : <http://www.abinfo-turk.net/news/news.asp?lang=0&mnID=15&ord=22&item=14900&subOrd=2> [1.02.2004]
- “Bilkent Üniversitesi Avrupa Birliği Merkezi kuruluş önerisi (13.02.2002)” [Çevrimiçi] Elektronik adres: <http://www.provost.bilkent.edu.tr/studaff/eucenter.htm> [9.02.2004]
- Bozkurt, Veysel.(1993). *Avrupa Birliği*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Çelik, Gonca. (2003). *Üniversite – Avrupa Dokümantasyon Merkezi ilişkisi: Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Çalışması) Ankara, Hacettepe Üniversitesi
- Dedeoğlu, Beril.(1996). *Adım adım Avrupa Birliği*. İstanbul: Çınar Kitabevi.
- European Documentation Centre – EDC Agreement*. Brussels: European Commission, Directorate-General for Education and Culture.
- European Documentation Centre – EDC rules, annexed to agreement*. Brussels: European Commission, Directorate-General for Education and Culture
- “European Documentation Centres” [Çevrimiçi] Elektronik adres: http://europa.eu.int/comm/relations/edc/index_en.htm [12.02.2004]
- Karpuz, Beyhan. (2003). *Bilkent Üniversitesi Avrupa Dokümantasyon Merkezi raporu*. (Yayımlanmamış Rapor) Ankara, Bilkent Üniversitesi.